

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
кафедра гуманітарних і соціальних дисциплін

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(вибіркова фахова навчальна дисципліна)

«ТЕОРІЯ ДЕМОКРАТІЇ»

Освітньо-професійна програма «Політологія»
Спеціальність – 052 Політологія
Галузь знань – 05 Соціальні та поведінкові науки
Освітній ступінь – бакалавр

Розробник:

Приходько Сергій,

доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін, к.політ.н., доцент

Гарант ОПП:

Приходько Сергій,

доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін, к.політ.н., доцент

Полтава, 2023 р.

Опис навчальної дисципліни та інформація про розробника

Назва навчальної дисципліни	Теорія демократії
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти	вибіркова фахова навчальна дисципліна
Назва структурного підрозділу	кафедра гуманітарних і соціальних дисциплін
Контактні дані розробників, залучених до викладання	Викладач: Приходько Сергій, к. політ. н., доцент, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Контакти: ауд. 458, навчальний корпус № 4 e-mail: serhii.prykhodko@pdaa.edu.ua сторінка викладача: https://www.pdaa.edu.ua/people/prihodko-sergiymikolayovich
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень
Спеціальність Освітня програма	052 Політологія Політологія
Попередні умови для вивчення дисципліни	«Основи політології», «Загальна теорія політики», «Політичні режими та політичні системи сучасності»

Заплановані результати навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни: формування у здобувачів знань з теорії і практики демократії, принципів функціонування демократії як інституту, навичок демократичної участі.

Основні завдання навчальної дисципліни: засвоєння здобувачами вищої освіти знань щодо цінностей демократичного світогляду, базових засад функціонування демократичних інститутів, засадничих прав і свобод людини, демократичних принципів здійснення влади, формування активної громадської позиції, вмінь і навичок демократичної політичної участі.

Компетентності:

загальні:

ЗК01. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК06. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань, діяти політично й соціально відповідально та свідомо.

спеціальні (предметні, фахові):

СК02. Здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.

СК03. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

СК06. Здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.

Програмні результати навчання:

РН06. Знати свої права та обов'язки як члена демократичного суспільства та використовувати їх у професійній діяльності.

РН10. Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах

РН12. Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

РН13. Вміти аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівнях.

Програма та структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин			
	усього	у тому числі		
		л	с	с.р.
Тема 1. Поняття, основні характеристики, принципи демократії.	15	2	2	11
Тема 2. Історія становлення інституту демократії.	15	2	4	9
Тема 3. Демократичні принципи функціонування влади.	15	2	2	11
Тема 4. Основні інститути демократії.	15	2	4	9
Тема 5. Політична участь громадян як основа демократичних процесів.	15	2	4	9
Тема 6. Громадянське суспільство як основа демократії.	15	2	2	11
Тема 7. Основні принципи е-демократії.	15	2	4	9
Тема 8. Основні різновиди псевдодемократій.	15	2	2	11
Усього годин	<i>120</i>	<i>16</i>	<i>24</i>	<i>80</i>

Оцінювання результатів навчання

Форми контролю результатів навчання

Програмні результати навчання	Форма контролю				
	Опитування на семінарських заняттях	Розв'язування тестів	Виконання завдань самостійної роботи	Реферат	Разом
ПРН06	15	3	4	3	25
ПРН10	15	3	4	3	25
ПРН12	15	3	4	3	25
ПРН13	15	3	4	3	25
Разом	60	12	16	12	100

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми	Види навчальної роботи здобувачів вищої освіти				Разом
	Опитування на семінарських заняттях	Розв'язування тестів	Виконання завдань самостійної	Реферат	
Тема 1. Поняття, основні характеристики, принципи демократії.	5	-	2	-	7
Тема 2. Історія становлення інституту демократії.	10 (5+5)	-	2	-	12
Тема 3. Демократичні принципи функціонування влади.	5	-	2	-	7
Тема 4. Основні інститути демократії.	10 (5+5)	-	2	-	12
Тема 5. Політична участь громадян як основа демократичних процесів.	10 (5+5)	-	2	-	12
Тема 6. Громадянське суспільство як основа демократії.	5	-	2	12	19
Тема 7. Основні принципи е-демократії.	10 (5+5)	-	2	-	12
Тема 8. Основні різновиди псевдодемократій.	5	12	2	-	19
Разом	60	12	16	12	100

Критерії оцінювання

Опитування на семінарських заняттях

Кількість балів	Критерії оцінювання
5	здобувач вищої освіти ґрунтовно і послідовно викладає вивчений навчальний матеріал, виявляє повне розуміння його змісту; обґрунтовує власні думки; демонструє на високому рівні здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері, аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівнях; наводить необхідні приклади, аргументує їх; активно бере участь у дискусіях, диспутах, виявляє ініціативу; демонструє на високому рівні базові знання проблем демократії;
4	здобувач вищої освіти ґрунтовно і послідовно викладає вивчений навчальний матеріал, виявляє належне розуміння його змісту, але припускається незначних помилок, які самостійно виправляє після зауважень викладача; демонструє на належному рівні здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування; наводить необхідні приклади, аргументує їх; бере участь у дискусіях, диспутах; виявляє ініціативу; демонструє на достатньому рівні базові знання проблем демократії;

3	здобувач вищої освіти виявляє знання і розуміння тематики навчальної дисципліни, викладає матеріал не досить повно, не завжди глибоко і переконливо обґрунтовує власні думки; пов'язує теоретичний матеріал з практичними вміннями з допомогою викладача; участь у дискусіях, диспутах бере не охоче, не виявляє ініціативу; демонструє на середньому рівні базові знання принципів здійснення влади та публічної політики, проблем демократії;
2	здобувач вищої освіти під час відповіді демонструє елементарний рівень засвоєння навчального матеріалу, викладає його непослідовно і невпевнено, допускається значних принципових помилок у викладенні фактів, що спотворюють їх зміст, досить фрагментарно відтворює основні категорії з дисципліни; аналіз публічної політики здійснюється на поверхневому рівні;
1	здобувач вищої освіти не виявляє знань більшої частини навчального матеріалу, допускає суттєві помилки, що можуть спотворювати зміст питань; не вміє глибоко і переконливо обґрунтовувати власні думки і відчуває труднощі під час добору прикладів та поєднання теорії з практичними навичками; демонструє на низькому рівні базові знання проблем демократії.
0	відповідь відсутня

Розв'язування тестів

Кількість балів	Критерії оцінювання
0-12	За кожну правильну відповідь 1 бал

Виконання завдань самостійної роботи (в розрізі кожної теми)

Кількість балів	Критерії оцінювання
2	Завдання самостійної роботи з теми виконані відповідно до методичних рекомендацій у повному обсязі з демонструванням уміння застосовувати необхідну інформацію, знання, методи та інструменти для організації результативної та ефективної освітньої діяльності; здобувач вищої освіти застосовує творче мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем в навчальній діяльності для реалізації програмних результатів навчання, демонструє здатність навчатись.
1	Завдання самостійної роботи виконані частково, або мають неточності чи незначні помилки з частковим демонструванням уміння застосовувати необхідну інформацію, знання, методи та інструменти для організації результативної та ефективної освітньої діяльності; здобувач вищої освіти не застосовує творче мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем в навчальній діяльності.
0	Завдання самостійної роботи не виконані, або виконані повністю неправильно.

Написання реферату

Кількість балів	Критерії оцінювання
10-12	виконані всі вимоги до написання і захисту реферату; визначена проблема й обґрунтована її актуальність; зроблений аналіз різних поглядів на проблему

	науковців; сформульовані чіткі завдання дослідження; логічно викладена власна позиція; зміст реферату відповідає темі, що розкрита повністю; сформульовані висновки відповідно до завдань; витриманий обсяг реферату; дотримані вимоги до зовнішнього оформлення; дані правильні відповіді на додаткові питання; вибудовує свою діяльність на базі принципів професійної етики та персональної відповідальності з дотриманням принципу автономної та якісної роботи щодо поставлених завдань і взятих обов'язків, академічної доброчесності, в процесі доповіді демонструє на високому рівні сформовані навички ділової комунікації, професійної етики
7-9	виконані всі вимоги до написання і захисту реферату; визначена проблема й обґрунтована її актуальність; зроблений аналіз різних поглядів на проблему науковців; сформульовані чіткі завдання дослідження; логічно викладена власна позиція; зміст реферату відповідає темі, що розкрита повністю; сформульовані висновки відповідно до завдань; витриманий обсяг реферату; дотримані вимоги до зовнішнього оформлення; відповіді на додаткові питання не повні; вибудовує свою діяльність на базі принципів професійної етики та персональної відповідальності з дотриманням принципу автономної та якісної роботи щодо поставлених завдань і взятих обов'язків, академічної доброчесності, в процесі доповіді демонструє на достатньому рівні сформовані навички ділової комунікації, професійної етики
3-6	основні вимоги до реферату і його захисту виконані, але при цьому допущені деякі недоліки; не обґрунтовано актуальність проблеми, висновки не чіткі; наявні певні неточності у викладенні матеріалу; вимоги щодо оформлення реферату дотримані; на додаткові питання дані неповні відповіді; здобувач вищої освіти в процесі доповіді демонструє на середньому рівні сформовані навички ділової комунікації, професійної етики.
1-2	є істотні відступи від вимог до реферування, зокрема: тема розкрита лише частково; допущені фактичні помилки в змісті реферату або при відповіді на додаткові питання; висновки відсутні; здобувач вищої освіти в процесі доповіді не розкриває повно тему реферату, не вибудовує свою діяльність на базі принципів професійної етики та персональної відповідальності; демонструє на низькому рівні сформовані навички ділової комунікації, професійної етики
0	реферативна робота не виконана

Трудомісткість

Загальна кількість годин – 120.

Кількість кредитів – 4.

Форма семестрового контролю – залік.

Політика навчальної дисципліни

Відвідування занять є обов'язковим. У разі відсутності здобувача вищої освіти на практичних заняттях з поважної причини (документальне підтвердження) надається право відпрацювати пропущене заняття, у разі відсутності без поважних причин – здобувач вищої освіти не одержує бали за практичне заняття і позбавлений права на їхнє відпрацювання.

Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. За використання телефонів і комп'ютерних засобів без дозволу викладача, порушення дисципліни

здобувач вищої освіти отримує на занятті 0 балів. Списування під час виконання тестових завдань, практичних завдань та завдань екзаменаційної роботи заборонені. Мобільні пристрої дозволено використовувати лише під час онлайн-тестування. Документи стосовно академічної доброчесності наведені на сторінці АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ПДАУ: <https://www.pdaa.edu.ua/content/akademichna-dobrochesnist>.

На здобувачів вищої освіти поширюється право про визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті, перед опануванням цієї навчальної дисципліни. Визнання набутих результатів навчання або відмова у їх визнанні, набуття відповідних результатів навчання можливе після успішного опанування курсів (з документальним підтвердженням) на різноманітних навчальних платформах, зокрема: Prometheus, Coursera тощо. Особливості неформального / інформального навчання регламентовані Положенням про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaproporyadok22.pdf>

Додаткові матеріали для представлення навчальної дисципліни:

Презентації, словники, відеоролики.

Рекомендовані джерела інформації:

1. Головатий М.Ф. Демократія: історія, теорія, практика: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. та аспірантів-політологів. Київ: ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. 230 с.
2. Даль Р. Демократія та її критики / пер. з англ. Харків: РА-Каравела, 2002. 440 с.
3. Демократія. Антологія / упорядник Проценко О. Київ: Смолоскип, 2005. 1104 с.
4. Демократія: від теорії до практики. Підручник курсу. Міжнародна фундація виборчих систем, 2018. 284 с.
5. Зміни політичних режимів і перспективи зміцнення демократії в Україні: монографія. Київ: ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2021. 416 с.
6. Основи демократії. Підручник для студентів вищих навчальних закладів. Третє видання, оновлене і доповнене / За заг. ред. А. Ф. Колодій. Львів: Астролябія, 2009. 832 с
7. Ткачук А., Ткачук О. Що таке демократія? Знати, розуміти, застосовувати. Київ: ТОВ «Видавництво «Юстон», 2020. 96 с.
8. Lipset S. M. Some Social Requisites for Democracy: Economic Development and Political Legitimacy. URL: <https://www.cambridge.org/core/journals/american-political-science-review/article/abs/some-social-requisites-of-democracy-economic-development-and-political-legitimacy/1/26559429359F42D3E9B8BC82CA65546A>

Допоміжні

1. Бучин М. Політологічний аналіз основних методик вимірювання рівня демократії у світі. *Humanitarian vision*. 2016. Vol. 2, Num. 1. С. 9–13.
2. Даниленко С. Перевтілення демократії в інформаційну добу: роль нових медіа та громадянського комунікування. *Політичні дослідження*. 2021. № 1. С. 90-195.
3. Електронна демократія: навч. посіб. / Н. В. Грицяк, С. Г. Соловйов. Київ: НАДУ, 2015. 66с.
4. Електронне урядування та електронна демократія: навч. посіб.: у 15 ч. / за заг. ред. А. І. Семенченка, В. М. Дрешпака. Київ: Міжнародна благодійна організація «Фонд Східна Європа», 2017.

5. Кисельова В., Українець О. Цінності – ключ до політичної модернізації України. Аналітичний центр «Обсерваторія демократії». URL: <https://od.org.ua/uk/ценности-ключ-к-политической-модерни/>
6. Ковальчук В. Б., Забокрицький І. І. Представницька демократія: поняття, ознаки, критерії. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки.* 2015. № 824. С. 159-163.
7. Колодій А. Дилеми конституційного реформування в Україні (в контексті ліберально-демократичних цінностей і посткомуністичної трансформації), 2016. URL: <https://political-studies.com/?p=1464>.
8. Колодій А. Сучасна демократія і популізм: споріднені супротивники, 2019. URL: <https://political-studies.com/?p=2240>.
9. Кондратенко О. Ю. Україна у світових рейтингах демократії : монографія. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 176 с.
10. Політичний процес у незалежній Україні: підсумки і проблеми. Київ: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2021. 704 с.
11. Правові механізми взаємодії держави і громадянського суспільства в Україні: історичний досвід і виклики сучасності: наукова записка / [Горбатенко В. П. (кер. авт. кол.), Кресіна І. О., Кукуруз О. В., Тимошук В. П., Стрельцова О. В., Матвійчук Л. О.]. Київ: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2013. 82 с.
12. Приходько С. М., Макарець С. В. Особливості українських політичних процесів у контексті демократичних і посткомуністичних трансформацій. *Гілея: науковий вісник.* 2019. Вип. 151. С. 52-56.

Інформаційні ресурси мережі Інтернет

1. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. URL: <http://www.ipiend.gov.ua/>
2. Міжнародна асоціація політичних наук. URL: <https://www.ipsa.org/>
3. Міжнародний центр перспективних досліджень. URL: <http://icps.com.ua/>
4. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Національна Парламентська бібліотека України. URL: <http://www.nplu.kiev.ua/>
6. Національний демократичний інститут з міжнародних відносин. URL: <https://www.ndi.org/>
7. Український незалежний центр політичних досліджень. URL: <http://www.ucipr.org.ua/ua/>
8. United Nations E-Government Survey 2020. E-Government for the Future We Want. URL: https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2020-Survey/E-Gov_Complete_Survey-2020.pdf